

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Шкода,
дуже
шкода, що
всі ці
слова ми
сьогодні
адресуємо
у вічність.
Хочеться
вірити, що
людина,
яка
творила
добро на
землі,
відчує
його в
неосяжних
небесах.

5стор.

ЛЮДИНА ВІД БОГА І ЛІКАР ВІД БОГА

Заслуженому лікарю України Миколі Даниловичу Назарову присвячується

Ще, певне, за жоден зі своїх матеріалів не бралась з такою прикритістю в душі й таким незбагненим почуттям вини в серці, як оце зараз. Бо ж про лікаря Назарова мала б написати матеріал ще літ десять тому. Або ж п'ять. Чи навіть у грудні минулого року, поки ще Микола Данилович був поміж нами. Спізналась... Спізналась на ціле життя. Тепер маю борг, який не в силі повернути...

Скільки за останні п'ятнадцять років мала подорожей до Борового! Й кожного разу, збираючись в ту дорогу, мислила: обов'язково зустрінусь з Назаровим - Заслужений лікар України, людина, громадянин, патріот. Обов'язково маю про нього написати. А дістаючись до місця призначення, чомусь раптово міняла плани. Відшукувала героїв своїх публікацій на вулицях, далеких від Борівської лікарні. Й отак жодного разу й не стала на порозі кабінету головного лікаря за його життя. Згадала, як на останній сесії районної ради, де був присутній Микола Данилович, намагалась вловити його погляд об'єктивом фотокамери. Чомусь здається, що це і є останнє його фото. Бо 23 січня 2016 року Зарічненщина осиротіла. Миколи Даниловича Назарова не стало.

Не відаючи, як можна повернути борг у небуття, взялась збирати спогади...

Найпершим ожив у пам'яті власний. Про ту нашу першу зустріч. Початок серпня 1993 року. Разом з трьома дітлахами поспішаю на відпочинок в Одесу. У Рівному, на пероні залізничного вокзалу чекаємо потяг. Розгублена, не знаю,

Данилівни – Ніна - працює в обласній дитячій лікарні. Вона фінансист за фахом. Назаров у 1979 році закінчив інститут, а з 1980 року, після інтернатури, працював акушер-гінекологом у районній лікарні. У січні 1981 року був направлений до нас в Борове, на посаду головного лікаря нашої дільничної лікарні. З того часу так незмінно і працював у нас. Такі люди, певне, раз у сторіччя народжуються. Микола Данилович всього себе, доостанку, віддавав людям. За ті тридцять п'ять років жодної ночі не було, як в інших, щоб о десять вечора ліг і о сьомій ранку проснувся. На посту весь час. Весь час на виклику. Село велике. А ще ж, які густонаселені пункти довкола – Млинок, Перекалля, Тиховиж. Всі спішили за допомогою до нашого лікаря. Він тут і пологи приймав, і не одного чоловіка від смерті порятував. До кожного свого пацієнта мав підхід. Дітей дуже любив. І вони його. Дивна річ, але борівські діти лікаря не боялись. Бо знали, що він на прийомі всіх цукерками пригощає. Не знаю, чи була до Миколи Назаровича в селі ще людина, щоб користувалась таким незаперечним авторитетом. Йому не раз пропонували перейти на роботу до обласного центру, в район. Та, добре все зваживши, він відхиляв пропозиції. Не раз мені казав: "Толю, куди я можу піти з Борової? Вона ж мені все: і сім'я, і жінка, і діти, і робота. Я не зможу без цього села." Для всіх абсолютно борівців, млинківчан Микола Данилович був своїм, рідним. Як можна було не покликати доктора на весілля чи проводи? І за кума його не раз брали. То – особлива була людина. Разом з тим, така

районного центру ПМСД Михайло Степанович Машталяр. – Про Заслуженого лікаря України Миколу Назарова можна сказати і написати дуже і дуже багато. Він мав беззаперечний авторитет і серед населення, і поміж колег. Ввічливий, уважний до пацієнтів, порядний, відповідальний, з високою внутрішньою самодисципліною і безвідмовністю до чужого болю, чужих проблем. Насамперед, як керівник, я хотів би сказати таке: це був добрий працівник, добрий християнин і добрий друг. Його внесок в розвиток медицини Зарічненщини неоціненний. Свідченням тому – і звання Заслужений лікар, і те, що Микола Данилович обирався неодноразово депутатом і обласної, і районної, і сільської ради.

- Він робив добро не чекаючи за те похвали чи визнання. Умів працювати з людьми. А це так важливо, коли пацієнти довіряють своєму лікарю. Пам'ятаю, як вперше побувала на виїзді як лікар-педіатр в Борівській дільничній лікарні. Населений пункт величезний. Діток – і до року, і старших - досить багато. З таким захопленням спостерігала,

*За всіх дбав серцем – не вустами,
Стояв в проломі за село.
Не обіцянками – листами,
Знаннями й працею цвіло.
Його життя. Він жив для ближніх,
В його руках спинявся біль,
Без вихідних, а круглі тижні
Ішли, шукали звідусіль.
Тепер не стало й хмара суму
Накрила не одне село
Він працював, любив і думав
Про всіх. І добре з ним було.
Ніхто не припускав тривоги,
Навіть в лумки свої. але...*

кого першого з трьох малих підсаджувати у вагон, як не загубити речі. Чиїсь дужі руки по черзі підхоплюють дітей, допомагають мені. Доволі ще молодий, симпатичний чоловік, ясний погляд очей. Ми виявились сусідами по купе. Галантно уступив дітям нижню полицю, потішив кожного цукеркою. Він не був надто багатослівним. Єдине, про що почула тоді – лікар Назаров, з Борової.

Чергова подорож до села, де впродовж 35 років вірою і правдою служив людям Микола Данилович Назаров, прийшла на кінець вересня 2016. Збігло вже дев'ять місяців після його смерті. На дверях лікарської амбулаторії загальної практики сімейної медицини меморіальна дошка пам'яті Назарова. Й знову клубок болю в горлі – не встигла. Моє почуття вини, як ніхто інший, розуміє найближчий друг, соратник Миколи Даниловича – водій швидкої Анатолій Григорович Дяденчук.

- Ми теж винні – не вберегли, - мовить стишеним голосом. Й в разочок спогадів влітає дбайливо все, що зберегла пам'ять. – Микола Данилович сам родом з села Великі Селища, що на Березнівщині. Народився 26 квітня 1950 року в простій селянській родині. Батько помер, коли він був ще студентом Тернопільського державного медичного інституту. А мама померла в 2010 році. Допоки була жива, я частенько возив Миколу Даниловича на відвідини. Там, у Селищі, живуть у нього брат Іван, сестра Марія. Такі собі звичайні, прості люди. Донька Марії

ж проста, як і всі довкола. Микола Данилович любив посидіти з вудочкою, любив на світанку податися до лісу за грибами. А ще він не вмів нарікати на власні негаразди, на долю. Судилось самотнім бути, але він вважав, що має найбільшу на світі сім'ю – Борову. Микола Данилович навіть свою хворобу тримав у таємниці. Їхав на лікування, а всі думали – просто на курорт. На початку січня 2016 в онкодиспансері йому зробили операцію. А 23 січня його не стало. Це була настільки болюча втрата для нас усіх. Провести в останній путь Миколу Даниловича на Березнівщину виїхала чи не вся Борова. А у Великих Селищах місцеві дивувались: чим то цей Назаров заслужив таку повагу у людей?

В унісон спогадам Анатолія Григоровича звучать слова лікаря Морочненської амбулаторії загальної практики сімейної медицини Олександра Іллєча Марціва:

- Це була людина від Бога і лікар від Бога. Скільки добрих порад, професійних підказок я отримав від Миколи Даниловича. Він був прикладом для всіх. Пам'ятаю, на похороні вразив епізод. Мали вирушати на цвинтар. І борівці сказали, що ми свого лікаря понесемо на руках. Хтось із місцевих заперечив: мороз, заметіль. Може, краще машиною? Відповідь вразила до глибини душі: "Як би ви нам дозволили поховати його в Боровій, ми понесли б нашого Даниловича на руках і в Борову".

- Найперше, про щоб хотілося сказати – дякую всім за пам'ять про Миколу Даниловича, - розпочинає свою розмову головний лікар

як Микола Данилович без метушні, спокійно керував прийомом. В кожному його поруху відчувався високий професіоналізм, - ділиться своїми спогадами заступник лікаря районного центру ПМСД Мирослава Андріївна Полюхович. Хвилинку помовчавши, лікарка вражає своїм зізнанням. – Микола Данилович – він був особливий. Мені здається, що я навіть не достойна такої честі, аби розповідати про Назарова.

Шкода, дуже шкода, що всі ці слова ми сьгодні адресуємо у вічність. Хочеться вірити, що людина, яка творила добро тут, на землі, має відчуті його в неосяжних небесах.

Мудруючи над цими рядками, пригадала ще одну свою подорож до Борового. То було десь невдовзі після смерті Миколи Даниловича. Чи й не в кожній хаті, де була в той день, слухала історії про те, як доктор Назаров повернув того чи іншого сім'янина до життя. На одній із вулиць села мене наздогнала жіночка. Простягла до рук густо списані аркуші. "Візьміть. Це пам'яті нашого доктора. Микола Данилович життям написав, а я у костер склала. Підпишете просто – Ліда."

Він людям був, як дітям мати:

Дбайлива, добра, дорога.

Він знав одне – допомагати.

За день багато так встигав.

Малих, великих, тяжкохворих

Увагою не обминав.

Як тільки слово проговорить-

Його вже й голос лікував.

Маленькі, навіть немовлята,

Були знайомі всі, свої,

Любив їх щиро пригощати,

Як членів рідної сім'ї.

Пав'ять в думки свої, але...

Не забуваймо, в руках Бога

Життя велике і мале.

І доки світ стояти буде,

Продовжить Бог життя в селі,

Його ніколи не забудем,

Передамо синам синів,

Щоб його працю пам'ятали,

І щоб іти таким шляхом,

Як добрий лікар нам бажали.

Він був налитим колоском,

Який схилився переж кожним,

Служив для всіх своїм знанням,

Малих, старих, святих, безбожних

З рук смерті виривав життя.

Идеш по лікарні і журбою

Куточки дихають кругом.

Сльозу ковтаєм за сльозою,

Земля хай буде вам пером.

Шкода, що час не наздогнати,

Слова у вічність не дійдуть,

Щоб в майбутті не жалкувати

Любим людей, поки живуть.

На щирість серце розкриваймо,

В могилу те не донесеш,

І всіх людей благословляймо,

Поки живеш, поки живеш.

Дай, Боже, мудрими нам бути,

Не марнувати днів земних,

Як лікар, серцем пригорнути

Далеких, близьких і чужих.

Минають швидко дні за днями,

Плануєм, спішимо, живем.

Простими людськими серцями

Цю світлу пам'ять збережем...

І вбережи нас, Боже, на майбутнє бути в неоплатному боргу перед тими, кому цей борг повернути вже не в силі. Пробачте, Миколо Даниловичу, що Вашу розповідь, Ваші спогади про дитинство і юність, про що мріялось і на що сподівалось, я так і не почула...

Галина ГАВРИЛОВИЧ